

Hayat

TARİH

Sayı : 5 Mayıs 1977 • 10 Lira

MECMUASI

FATİH II. SULTAN MEHMED HAN

Hacı Bayram-ı Veli hazretleri, Sultan II. Murad'a, İstanbul fethinin kendisine müyesser olmayacağını, bu şerefe oğlunun erişeceğini söylemişti. Hakikaten, Kur'an-ı Kerim'de «Beldetün Tayyibetün» diye işaret buyurulan ve Peygamberimizin bir hadis-i şerifiyle de Müslümanlara vaad olunan İstanbul, Sultan II. Mehmed tarafından alınmış, böylece Hacı Bayram'ın kehaneti tahakkuk etmiştir.

Midhat Sertoğlu

İstanbul'u alarak ebedî bir Türk şehri haline getirdiği için Fatih unvanıyla anılan Osmanlı Padişahı II. Sultan Mehmed Han, Hicrî 835 yılı Receb ayının 26'sına rastlayan 29 Mart 1432 Cumartesi günü saat 20.04'de Edirne'de Eski Saray'da doğmuştur. Babası II. Sultan Murad Han'dır. Annesinin kimliği hakkında ise birçok rivayetler vardır ve bir kısmı tamamen asılsızdır. Bunların birine göre Fatih'in annesi Sırp Prensesi Mara'dır. Halbuki, II. Murad'ın bu kıza rağbet etmiyerek Bursa sarayına gönderdiği bilinmektedir. Nitekim babasının ölümü üzerine tahta çıkan II. Mehmed Han, ilk iş olarak bu kadını yurduna geri yollamıştır.

İkinci rivayete göre ise Fatih'in annesi Stella adlı bir İtalyan kızıdır. Bu kız sözde yedi yaşlarında iken Cezâyir korsanlarının eline düşerek sonunda Osmanlı sarayına satılıp II. Murad'ın cariyeleri arasına alınmış ve Fatih bu kadından doğmuştur. Tabii bu rivayet de birincisi gibi safsatadan ibaret olup hiç bir belgeye veya inanılır kaynağa dayanmamaktadır ve Henry Mathien adlı bir Fransız yazarının hayal mahsulüdür.

Üçüncü rivayet ise şöyledir: Sözde Fransız Krallarından birisinin son derece güzel kızı, başka bir Krala gelin giderken bindiği gemi korsanların eline düşerek kız esir edilmiş ve II. Murad'a gönderilmiş, o da bu kıızı pek beğendiğinden gözdeleri arasına almış, Fatih de böylece doğmuştur. Bir Fransız elçisi tarafından uydurulduğu bilinen bu hikâyeye göre, üstelik bu kadın Müslümanlığı da kabul etmiyerek Hıristiyan dininde ölmüş olduğundan Galata'daki türbesi kilitli durur ve burada Kur'an-ı Kerim okunmazmış. Bu hikâyeyi Fransızlardan dinlemiş olan büyük tarihçimiz İbrahim Peçevî Efendi:

— Bununla gayet iftihar ederler. «Sultan Mehmed Han'dan sonra gelen Osmanlı Padişahları Fransa Krallarının akrabasıdır.» derler, diyor. Ancak, kendisi buna inanmadığından işin doğrusunu anlamak için Galata'da elçinin söylediği türbeye gitmiş, türbedarla görüşmüş, içinde kimin gömülü olduğunu bugün bilmediğimiz türbede haftada üç gün Kur'an-ı Kerim okunduğunu öğrenmiştir. Peçevî Efendi, bunu Fransız elçisine söylemişse de kabul ettirememiş olduğunu yazar.

FATİH'İN ANNESİ TÜRKDÜR

Aslında Fatih II. Sultan Mehmed Han'ın annesi Türk'dür. Bütün eski Osmanlı kaynakları onun Candaroğlu İsmail Bey'in kızı Halime Hatun olduğunu kaydederler. Ancak son araştırmalar Fatih'in annesinin İsfendiyar Bey'in değil, oğlu İbrahim Bey'in kızı olduğu ve Hadice Hatun diye anıldığı iddiasını ortaya atmıştır. Ahmed Tevhid Bey merhum XVI. yüzyıl başı tarihli bir vakfiyeye dayanarak Fatih'in annesinin Kaplıca'daki türbede gömülü İbrahim Bey'in kızı Hadice Hatun olduğunu ileri sürmüştür. Diğer bir rivayete göre de, bu bahtiyar kadın Dulkadiroğulları hânedanından Alime Hatun'dur. Bursa şer'î mahkemesi sicillerinin verdiği bilgi ise başka türdür ve Fatih'in annesini Hüma Hatun olarak gösterir. Türbesi Bursa'da Muradiye Camii'nin doğu tarafında, yüz metre mesafededir ve Bursahlılar tarafından Hattuniye türbesi diye anılmaktadır. Kitâbe-

Fatih Sultan Mehmed Han

sinde 1449 yılında (Hicrî 853) II. Murad tarafından zevcesi ve Fatih'in annesi için yapıldığı yazılıdır ve hakikat de budur.

İleride Doğu Roma - Bizans İmparatorluğu'nun 1125 yıllık başkentini zaptederek bu köhne devleti tarihin karanlıklarına ebediyen gömecek ve böylece Ortaçağlar devrini kapatıp Yakınçağlar devrini açacak olan yeni Osmanlı Şehzâdesinin doğuşu, büyük sevinç yaratmıştı. Babasının emriyle Edirne'de pek büyük şenlikler düzenlendi. II. Murad, kurbanlar kesip sadakalar dağıtarak bu uğurlu günü kutladı. Bütün devlet erkânı, Paşalar, Beyler ve Ulema, Osmanlı Hükümdarını tebrik ile Veliahdın uzun ömürlü ve devlete hayırlı olması için dua ve temennilerde bulundular.

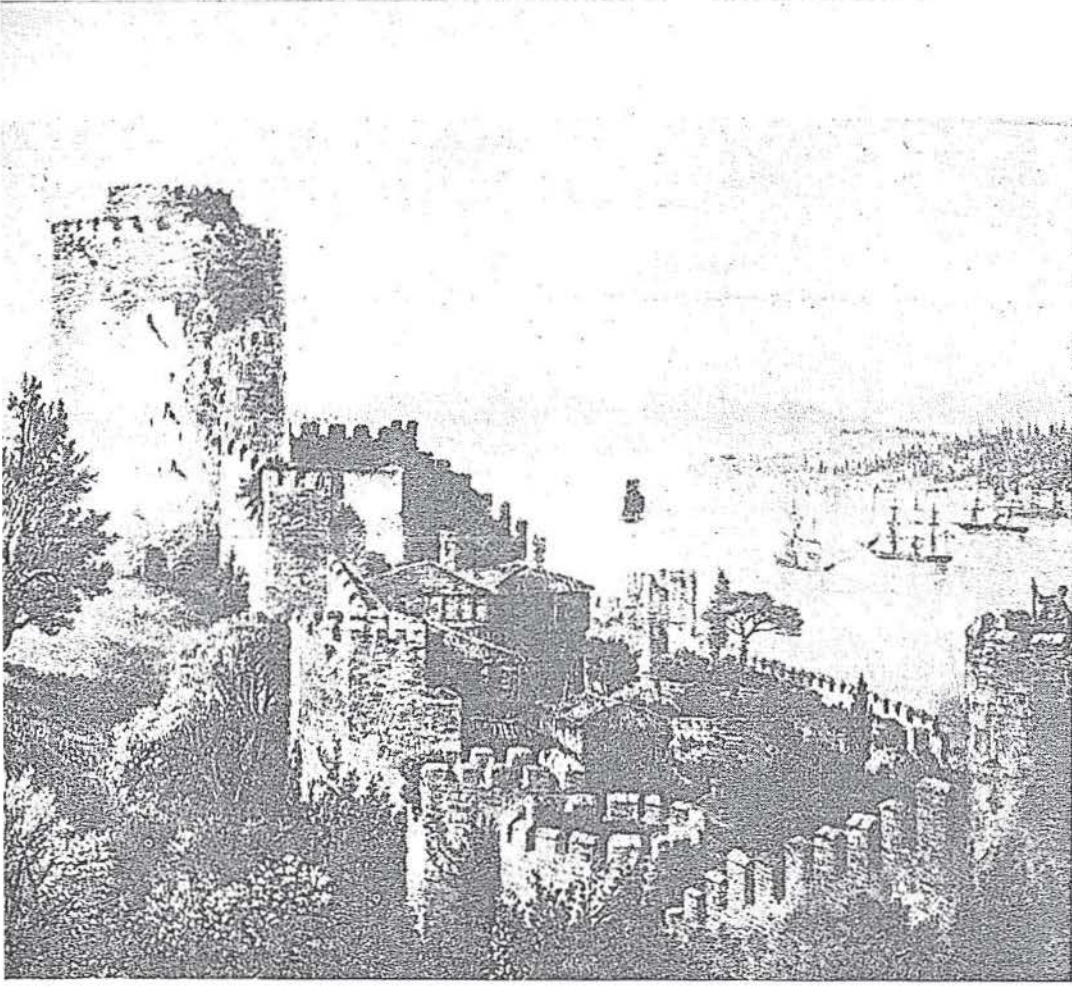
Şehzade Mehmed'in ilk çocukluk yılları Edirne'de geçti. Bir süre de Bursa'da bulundu. Sonra henüz çocuk sayılacak bir yaşta bulunduğu halde Manisa Sancakbeyliğine gönderildi. Burada hem tahsilini tamamlayacak, hem de daha pek genç yaştan itibaren idarî işlerde yetişecekti. II. Murad onunla daima alâkadar oluyor, üst üste açtığı seferler sırasında bile bu alâkasını gevşetmiyordu. Çünkü oğlu hakkında büyük ümidler beslemekteydi. Kendisi tahta geçer geçmez İstanbul'u kuşatmış, lâkin Anadolu'da başkaldıran kardeşi Şehzade Mustafa ile uğraşmak zorunda kaldığı için bu işi yarım bırakmış, bununla beraber gayesinden vazgeçmemiştir.

Burada, meşhur bir rivâyeti kaydetmeden geçemeyeceğiz:

FATİH VE HACI BAYRAM

Fatih, henüz üç-dört yaşlarında bir çocuk iken babası onu, o zamanlar şöhreti bütün Orta ve Batı Anadolu'ya yayılmış bulunan Hacı Bayram-ı Veli'nin ziyaretine götürmüş ve elini öptürmüştü. İstanbul'un fethi sırasında Türk ordusunda bulunmuş olan ve köseç olduğu için Ak lâkabiyle anılan evliyası Şemseddin, o zamanlar Hacı Bayram'ın dervişlerindendi. Sohbet sırasında Murad Han:

— Efendim, dedi. Peygamber Efendimiz Kur'an-ı Kerim'de «Beldetün Tayyibetün» diye işaret buyurulan İstanbul'u, bir ha-

Fetihten önce yaptırılan ve Boğaz'ın Türk olduğunu,
Türk kalacağını sembolize eden Rumelihisarı.

dis-i şerifleriyle Müslümanlara vaad eylemişlerdir. Ve onu alacak olan askeri ve askerinin başında bulunacak olanı öğmüşlerdir. İmdi, ben Allah'ın izniyle bu kâfir diyarını açıp İslâm nuriyle ışıklandırmak, puthaneleri mescid edip çan sesleri yerine Ezân-ı Muhammedîyi kaaim eylemek isterim ve bunu Cenâb-ı Hak'dan gece gündüz niyaz eyleyim. Lâkin, biz günahkâr kullardan ziyade sizin gibi Tanrı'ya yakın bulunanların duası makbul olmak gerek. Kerem buyurup himmet edin, duanızı bizden esirgemeyin.

Hacı Bayram, bir süre düşündükten sonra başını kaldırıp şu cevabı verdi:

— *Saadetlü Hünkârım. Allah ömrünü-zü ve devletinizi uzun eylesin. Lâkin ne*

siz, ne de ben İstanbul'un fethini görecek değiliz.

Sonra, parmağı ile evvelâ yerde kendi kendine oynayan Şehzade Mehmed'i ve sonra kapının yanında Şeyhinin emrine hazır duran Ak Şemseddin'i gösterdi:

— *İstanbul'un fethini, bu çocukla bu köşeç göreceklerdir; onlara nasibolmuştur.*

Bu olay üzerine İstanbul'un onun tarafından alınacağına inanan II. Murad, bundan sonra Şehzade Mehmed'e daha fazla ehemmiyet vermiş ve gerektiği gibi yetiştirilmesi için elinden gelen her şeyi yapmıştır.

Şehzade sekiz-dokuz yaşlarında iken Manisa'dan gelen bir haber, babasını fena halde üzümüştü. Buna göre oğlu bir tür-

lû Kur'an-ı Kerim okumak ve öğrenmek istemiyordu.

Hünkâr, bunun üzerine derhal devrin meşhur âlimlerinden Molla Gürânî'yi çağırarak meseleyi ona anlattı ve:

— *Şimdi Şehzade hazretlerinin katına varın. Cenâbınızı kendilerine muallim tayin eyledim. Kur'an-ı Kerim'i mutlaka okuyup öğrenecektir. Eğer muhalefet ederse kendisini şu değnekle terbiye edip doğru yola sevk edersiniz. Diyerek bir de değnek verdi.*

FATİH VE MOLLA GÜRÂNİ

İlmî ve fazileti kadar ciddiyet ve vâkarı ile tanınmış olan Molla Gürânî, yola çıkıp Manisa'ya vardı. Şehzade'ye kendisine hoca tayin edildiğini ve hemen derse başlayacaklarını haber verdi. Ertesi günü de, elinde değnek bulunduğu halde derse geldi. Genç Şehzade bunu görünce hayretle sordu:

— *Efendi, bu ne içindir?*

Molla Gürânî ciddiyetle cevap verdi:

— *Bunu bana Saadetlü baban verdi; ta ki derse muhalefet edersen seni bununla terbiye edeyim.*

Şehzâde Mehmed, alayla güldü:

— *Demek okumazsam banâ bununla vurursun?*

— *Hünkârın emri budur.*

Şehzâde, buna hiç ihtimal vermiyordu. Nitekim ders başladıktan kısa bir zaman sonra uzanarak nihayet:

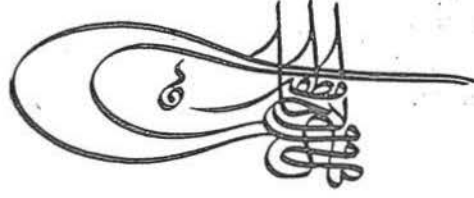
— *Bugün ders okumam... dedi.*

O zaman, Molla Gürânî değneği kaptığı gibi yapıştırdı:

— *Elbette okursun!*

Şehzâde, o zaman onun şakaya gelir tarafı olmadığını anlıyarak yerine oturdu. Dayağı yemekten çok bunun duyulmasından korktuğu için uslu uslu dersini okudu ve o günden sonra gayet iyi bir öğrenci oldu; hatta bilgiye ve öğrenmeye karşı büyük bir alâka ve muhabbet beslemeye başladı.

İşte, bu şekilde yetişmekte olan Şehzâde Mehmed 1444 yılında ve henüz on iki yaşında bulunduğu halde birinci defa olarak Osmanlı tahtına oturmuştur. Bu olaya sebepse, üst üste açtığı seferler dolayısıyla

Fatih'in tuğrası.

yorgun düşen babasının, oğlu lehine tahttan feragatidir. Bunun üzerine Şehzâde Edirne'ye davet edildi Osmanlı tahtına oturtuldu. Babası ise, ömrünün sonuna kadar kalmak niyetiyle Manisa'ya hareket etti. Yeni Hünkâr Aydın, Menteşe, Saruhan sancaklarının gelirlerini eski Hünkâra «tekaüdiye» olarak tahsis etmişti.

II. Mehmed unvaniyle tahta çıkan Şehzâde, daha ilk günden Padişahlığı pek sevmişti. Çünkü o, hükümdar olarak doğmuştu. Emir vermek, insanları idare etmek, saltanat sürmek onun kanında vardı. Lâkin, ne yazık ki bunun tadını uzun boylu çıkaramadı. Babası Manisa'ya gelmeden evvel düşmanlarla Segedin Barış Andlaşmasını imzalamıştı. Ne çare ki aradan henüz üç buçuk ay kadar bir zaman geçmiş olduğu halde, Papa'nın teşvikiyle bu barış Macaristan ve Lehistan Kralı Vlâdislav tarafından bozulmuş ve onun kumandasında olan Macarlar, Lehler, Hırvatlar, Ulahlar, Almanlar ve İtalyanlardan mürekkep bir Haçlı ordusu kurulmuştu. Yalnız Sırbistan Kralı Brankoviç, Türklerle olan ahdini bozmamış ve hattâ durumu Osmanlı devletine hemen bildirmişti.

Haçlı ordusu geçtiği yerlerdeki Müslüman ve Hıristiyan köylerini yakıp yıkarak ve sivil halkı katliâm ederek 1444 yılı Kasım ayının onuncu günü Varna önlerine gelmişti. Otuz beş gemiden kurulu Papalık donanması ise Çanakkale'ye varmış bulunuyordu.

Bunun üzerine devlet erkânı eski hükümdarı iş başına çağırıldılar. Sadriâzâm Çandarlı Halil Paşa II. Mehmed'e başvurarak:

— *Düşmana mukavemet mümkün değil, meğer ki baban Hünkâr yerine gelmekle kabil ola... Cümle Beylerin de ittifakı bunun üzerinedir. Düşmana karşı kendileri-*

ni yollarsınız, siz safanızda olursunuz. Bu vak'a def olduktan sonra taht ve saltanat yine cenâbımızdır. Demişti.

İLK HAYAL KIRIKLIĞI

Genç Hükümdar, evvelâ itiraz ettiyse de Çandarlı'nın ısrarı üzerine baş eğmek zorunda kaldı. II. Murad da bu daveti evvelâ red etti. Lâkin oğlunun ikinci bir mektubu üzerine Manisa'dan Edirne'ye doğru yola çıktı. İstanbul'un istikbaldeki fatihi bu mektubunda «Eğer Padişah sen isen devleti tehlikeden kurtarmak ve kâfirlere gereği gibi karşılık vermek için elbette buraya gelmen lâzımdır. Yok, eğer Padişah ben isem emrime itaatle yine gelmen icabeder» demişti.

II. Murad geldi ve ordunun başına geçip Varna'da Haçlı ordusunu ağır bir hezimete uğratıp perişan etti. Vlâdislav ile Papanın temsilcisi olup Segedin barışını bozmıya onu ikna eden Kardinal Caesari-

ni maktul düştüler. II. Murad, zaferden sonra hemen Edirne'ye döndü ve saltanatı oğluna devretti. Kendisi yine Manisa'ya dönmek niyetindeydi. Lâkin, başta Çandarlı Halil Paşa olmak üzere, bütün devlet erkâmı bilhassa dış tehlikelere karşı onun Hükümdarlıkta kalmasında ısrar ediyorlardı. Bu sırada sefer dolayısıyla hasıl olan fazla masrafları karşılamak için II. Mehmed akçanın ağırlığını yirmi üçte bir azaltmıştı. Bu ise Edirne'de, Buçuk-tepe mevkiinde bulunan askerlerin baş kaldırmalarına sebep oldu. İsyân bastırılmayınca Sadriâzâm genç Padişah'a yeniden başvurdu:

— İşte Saadetlü baban Manisa'ya gider. Askerin hali malûm... Şimdi lâzım ki siz dahi mübarek ellerini öpüp Padişahlıkta kalmalarını dileyesiniz. Bunu asla kabul etmezler ve yine giderler ama, hem asker o taraftan ümidi kalmayıp fitne def olur, hem babanızın hâtır-ı şerifi alınır.

Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'a girişini gösteren Batı kaynaklı bir resim.

Tecrübesiz Padişah, bu sözlere kanarak babasına başvurdu. II. Murad, esasen taç ve tahtı, yaşı henüz pek küçük olan oğluna terk etmekle doğru bir harekette bulunmamış olduğunu anlamıştı. Lâkin, izetinefsini kırmamak için Varna zaferinden sonra hükümdarlığı yine ona bırakmıştı. Bu sefer Padişahlığı kendisine teklif edince hemen kabul ile oğlunu Zağanos Paşa'nın refakatinde Manisa'ya gönderdi.

Şehzâde, bu darbe karşısında çok sarılmışsa da çaresiz Edirne'den ayrılmıştı. Lâkin, kendisine bu oyunu oynayan Çandarlı Halil Paşa'ya o günden itibaren kin bağlamış.

— *Bu herif bana ne aceb hiyle eyledi!* Demekten kendisini alamamıştır.

Bundan sonra babasının ölümü ile bu sefer kesin olarak Osmanlı tahtına geçişine, yani 1451 yılına kadar daimî olarak Manisa'da kaldı. Yalnız bir kere, babasının daveti üzerine evlenmek ve düğün şenlikleri yapılmak üzere 1449 yılı yaz başında Edirne'ye geldi. II. Murad, ölmeden mürüvvetini görmek için onu Dulkadıroğlu Süleyman Bey'in kızı Sitti Mükerrreme Hatun ile evlendirdi. Şehzâde Mehmed, düğünden sonra hemen Manisa'ya döndü.

VE PADİŞAHLIK...

II. Murad, 3 Şubat 1451 günü vefat etmiştir. Haber kendisine ulaştırılan Şehzâde, hemen yola çıkarak 18 Şubat 1451 Perşembe günü Edirne'ye varıp Osmanlı tahtına oturdu. Bu sırada 19 yaşında bulunuyordu. Çok muntazam bir tahsil görmüş, kafası bilgi, yüreği ümit dolu, büyük emeller besliyen bir delikanlıydı. Felsefe, tarih, edebiyat ve şer'î ilimlerde devrinin âlimleriyle boy ölçüşecek haldeydi. Türkçeden başka Arapça, Farsça, Lâtince ve Yunanca öğrenmiş ve bu sayede devrin doğu ve batı ilim ve kültürünü ana kaynaklarından doya doya içmişti. Bundan başka usta bir hattat, iyi bir şairdi. Hele her türlü silâhı kullanmakta, ata binmekte, askerî sevk ve idarede çok maharet sahibiydi. Altı yıl evvel Buçuktepe'de onun aleyhine ayaklanan ordu, şimdi tahta geçişini büyük bir sevinçle karşılamıştı.

II. Mehmed, bütün olayları unutmuş görünüyordu; hattâ kendisine o tatsız oyunu oynayan Halil Paşa'yı bile yerinde bıraktı. Çünkü, şimdilik bütün gayesi İstanbul'u almaktı. Bu yüzden zihnini yalnız bu mesele işgal ediyor ve yalnız bunu düşünüyordu. İstanbul'un o güne kadar alınmasını engelliyen iki sebep vardı. Bunlardan biri, ne kadar sıkı kuşatılsa deniz yoluyla yardım görebilmesi, ikincisi kara tarafının gayet sağlam ve mükemmel surlarla çevrili bulunmasıydı.

II. Mehmed, evvelâ Yıldırım Bayezid Hanın yaptırmış olduğu Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırdı. Öbürünü de onardı. Böylece boğaza hâkim olarak Karadeniz yolunu kesti. Sonra Türk üstadlarına iki yüz kadar top döktürdü. Bunlarla surlarını yıkarak elli bir gün süren bir kuşatma sonunda elli ikinci 29 Mayıs 1453 Salı günü İstanbul'u alarak «Fatih» ünvanını kazandı.

Bu olay, o zaman doğu ve batı âleminde büyük bir tesir hasıl etmiş ve «Türk» adı her yerde hürmetle anılır olmuştur.

Fatih, İstanbul'u alışının dördüncü Cuma günü, camie çevrilmiş olan Ayasofya'da büyük cemaatle ilk Cuma namazını kılıp hutbede adını okutmuş, aynı gün Sadriâzâm Çandarlı Halil Paşa'yı azletmiştir. İstanbul önünde uğranılacak bir başarısızlık ve yenilginin devleti temelinden sarsacağını düşünen Halil Paşa, bu sefere baştan beri muhalif kalmıştı. Evvelce onun kendisini tahttan da uzaklaştırdığını ve bunu «*cümle Beylerin ittifakı*» ile yaptığını unutmamış olan Fatih, esasen Osmanlı Toprak Aristokrasisini tasfiye ederek merkezî güce dayanan bir İmparatorluk kurmak istediği için onların başı ve temsilcisi olan Çandarlı Halil Paşa'yı iktidar mevkiinden uzaklaştırarak işe başlamıştı. Eski Sadriâzâm 10 Temmuz gününe kadar mahpus kaldıktan sonra idam olundu. İşte, onun azil ve idamının asıl sebebi budur. Muhasebe sırasında rüşvet karşılığı Rumlarla işbirliği yaptığından dolayı cezalandırılmış olması ise bir safsatadan ve bu temiz Türk evlâdına atılmış iftiradan ibarettir. Nitekim Fatih daha sonra giriştiği toprak reformu ile toprağı mümkün olduğu kadar devletleş-

tirip tasarrufunu belli şartlarla vazife sahiplerine vermiş, Osmanlı Aristokrasisini devlet idaresinde tamamen tesirsiz hale getirmiştir.

İstanbul'un fethi ile henüz Bizans elinde bulunan Silivri kalesi kendiliğinden teslim olduğu gibi İmroz, Taşoz, Limni adalarıyla Enez ve Midilli Dukalıkları da Türklerin yüksek hâkimiyetini tanıdılar.

Her taraftan tebrikler yağıyor, herkes Türklerle barışa talip oluyordu. Sonunda Trabzon Rum İmparatorluğu 2.000, Sırbistan Krallığı 12.000, Ragüza Cumhuriyeti 3.000, Mara Despotluğu 10.000, Sakız Cenevizlileri 6.000, Midilli Dukalığı 3.000 altın yıllık vergiye bağlanarak kendilerine sulh bahşedildi.

Fatih, bundan sonra İstanbul'u sür'atle imâr ve iskân etti. Muhasara sırasında 60.000 nüfuslu تنها bir şehir olan ve 1204 yılındaki Lâtin istilâsiyle tahribedilip bir daha imâr görmiyen İstanbul, pek kısa zamanda mamur ve kalabalık bir şehir oldu. Yine Fatih'in himmetiyle burası dünyanın en büyük ilim merkezi ve serbest düşüncenin de merkezi haline geldi. Şehrin fethinden on yıl sonra açılan ve «Sahn-ı Semân» diye anılan Fatih Medresesi ilâhiyat, edebiyat, tarih, tıp ve matematik okutulan dünyanın en modern üniversitesiydi. İstanbul alınır alınmaz Zeyrek Camii'nde Yüksek Öğretim başlamış, Sahn-ı Semân açılınca burası merkez olmuştu.

BÜYÜK PLÂN

Fatih, Bizans İmparatorluğu'nu ortadan kaldırdıktan hemen sonra, yani 1454 yılından itibaren yeni seferlere başladı. Bunların neticesinde Sırbistan, Bosna-Hersek, Mora Osmanlı topraklarına katıldı. Rodos Şövalyeleri sindirildi. Eflâk yüksek Türk hâkimiyetini tanıdı. Amasra Ceneviz hükûmeti, Trabzon Rum İmparatorluğu zaptedildi. Doğuda Akkoyunlu devleti hükümdarı Uzun Hasan Bey yenilerek doğu sınırları emniyet altına alındı. Alâiye ve Karamanoğulları Beylikleri tasfiye olunup yerleri Osmanlı memleketlerine katıldı. Kefe, Azak, Menkup alındı. Boğdan Voyvodası Stefan Çel Mare yenilip yurdu tâ-

bi hale getirildi. Venedik işgalinde bulunan Arnavutluk'taki Kroya, İşkodra, Leş, Gölbaşı, Drivosto kaleleri alındı.

Böylece, 1580 yılında Fatih kudret ve hâkimiyetinin zirvesine ulaşmış bulunuyordu. Ancak, Bizans'ı almakla kendisini haklı olarak Roma İmparatorluğu'nun vârisi sayıyor ve onun sahip olmuş bulunduğu topraklara sahip olmak istiyordu. Osmanlı hükümdarları artık «*Padişah-ı Rûm* = Roma İmparatoru» ve Osmanlı ülkeleri «*Memâlik-i Rûm* = Roma Ülkele-ri» idi.

İşte, bunun için Fatih yeni bir plân yaptı. Buna göre ilk hamlede Mısır ve İtalya fethedilecek, Ege Denizi hâkimiyeti için de Rodos alınarak korsan papazların faaliyetine son verilecekti.

Bu plânın uygulanması için ilk olarak eski Sadrîâzâm büyük kahraman ve yiğit asker Gedik Ahmed Paşa'ya Derya Kapitanlığı ve Avlonya Sancakbeyliği verildi. Limni ve Bozcaada tahkim edilip yığınak yerleri olmak üzere hazırlandı. Zanta, Kafalonya ve Ayamavra takım adalarından kurulu Zanta Dukalığı işgal edilerek ortadan kaldırıldı.

Bundan sonra İstanbul'da büyük bir faaliyet başladı. Bir taraftan Fatih, hedefi yalnız kendisince bilinen kara seferine çıkmak üzere orduyu hazırlarken, bir taraftan da iki muazzam donanma düzenleniyordu. Bunlardan bir tanesi Vezir Mesih Paşa kumandasında olup yüzden fazla savaş ve pek çok nakliye gemisinden meydana gelmişti. Donanmaya seksen bin de kara askeri bindirilmişti. Bu donanmanın hedefi, Rodos adasıydı. Burası başkın şeklinde sür'atle zaptedildikten sonra Fatih bu donanmaya başka görevler verecekti.

Mesih Paşa, bu savaşı kötü idare edip vakit kaybettikten başka, burçlarına Türk bayrakları çekildiği sırada, askerin hakkı olduğu halde ganimet almalarına müsaade olunmayacağını ilân ettiğinden kale zaptedilemedi. Mesih Paşa bu yüzden sefer dönüşü azledilmiştir.

Yüz gemiden kurulu bulunan ikinci donanma ise Gedik Ahmed Paşa kumandasında olarak 28 Temmuz 1480 günü İtalya'nın Otranto Limanı'na girdi. Karaya

çıkan asker, on dört günlük bir kuşatmadan sonra 11 Ağustos Cuma günü Otranto kalesini fetih ve civarını işgal etti. İşte, Mesih Paşa Rodos'u sür'atle almış olsaydı, o da buraya gelerek Gedik Ahmed Paşa kuvvetlerine katılacak ve donanma onun kumandasında İtalya kıyılarını vururken Gedik Ahmed Paşa da Roma üzerine yürüyecekti.

Mesih Paşa muvaffak olamamakla beraber, İtalya'da Gedik Ahmed Paşa'nın önünde duracak bir kara ordusu mevcut değildi. Şanlı Türk Veziri'nin Roma üzerine yürütmesine ve burasını bir gezinti seferiyle zaptemesine hiç bir engel yoktu. Hazırlıklar hemen başladı. Bu olay ise batı Hıristiyan âleminde bir bomba tesiri yapmıştı Papa IV. Sixtus kâh Fransa'ya kaçmayı, kâh gümüş takımlarını satıp ücretli asker toplamayı düşünüyor, İtalya şehirlerinde büyük bir panik hüküm sürüyor, halk varını yoğunu paraya çevirip göçmiye hazırlanıyordu.

Gedik Ahmed Paşa, o kışı hazırlıklarla geçirdi. İlkbaharda tam harekete geçeceği sırada ise, Fatih'in ölüm haberi gelip çattı. Aynı zamanda kendisi hemen geri çağırıldığından İtalya seferi de yarım kalmış oluyordu.

FATİH'İN ÖLÜMÜ

Fatih, 27 Nisan 1481 Cuma günü, üç yüz bin kişilik bir ordu ve pek çok topla hedefi kimse tarafından bilinmeyen bir sefere çıkmak için Üsküdar'a geçmişti. Bugün ise bu seferin Mısır üzerine olduğunu biliyoruz. Ancak, Üsküdar'a geçmez hastalığından birkaç gün dinlenmeye mecbur kaldı. Kendisini biraz iyi hissedince tekrar yola çıktı. Lâkin, Üsküdar ile Gebze arasında Hünkâr Çayırı mevkiinde tekrar hastalandığından konaklamak zorunda kaldı. Tarihçi Âşıkpaşazâde'ye göre «*Ayağında zahmet vardı, tabibler ilâçtan âciz oldular. Âhir tabibler cemoldular, ittifak ettiler. Ayağından kan aldılar. Zahmet ziyade oldu. Şarab-i fâriğ (uyku ilâcı) verdiler. Allah'ın rahmetine kavuştular.*»

Âşıkpaşazâde, Fatih'in tabibler tarafından bilhassa zehirlenip öldürüldüğünü ise şu mısralarla ifade eder:

*Tabibler kim şarabı verdi hana,
O han içti şarabı kana kana.
Ciğerin doğradı şerbet o hanın,
Hemin dem zâri etti yana yana.
Dedi «Ney'çin bana kıya tabibler?
Boyadılar ciğeri cismi kana»
Tabibler hana çok taksirlik etti,
Budur doğru kavil düşme gümana.*

(Tabibler şarabı Hana verince o da bunu kana kana içti. Ancak, şerbet Hanın ciğerini doğradı ve hemen yana yana ağlayıp «Tabibler bana niçin kıydılar ve ciğeri, cismimi kana boyadılar» dedi. Tabibler Hana karşı çok kusur işlediler. Sözün doğrusu budur, şüpheye düşme...)

Aslında Papa tarafından türlü vaatlerle elde edilen Yahudi asıllı hekim Yakub Paşa (Maestro Jacobo) ve Mısır Kölemen Sultanı Seyfüddin Kayıtbay tarafından bu işe memur edilen İran asıllı tabib Lârfi Çelebi'nin anlaşarak büyük Türk Hükümdarını zehirleyip öldürdüklerini, son incelemeler ortaya koymuştur.

Fatih II. Sultan Mehmed Han, 3 Mayıs 1481 Perşembe günü vefat ettiği zaman henüz 49 yaşında bulunuyordu. On yedi devlet devirmiş, iki yüzden fazla şehir ve kale zaptederek muazzam bir Türk - İslâm İmparatorluğu kurmuştu. Öldüğü zaman devletinin sınırları Tuna kıyılarından doğu Anadolu'ya kadar uzanıyordu. Ayrıca Mısır alınmak üzere idi ve Türk bayrakları İtalya yarımadasında dalgalanmaya başlamıştı. Askerleri yüz bin sayısıyla ölçülen ordular, gemileri yüzer yüzer sayılan donanmalar onun devrinde çıkarılmaya başlanmıştı. Muntazam kanunlarla idare edilen sağlam teşkilâta bağlı devlet idaresi onun zamanında kurulmuştur. İlim ve marifet sahipleri onun devrinde en büyük itibarı görmüşler ve hür düşünce, hür vicdan, hür bilgi onun zamanında cihanı aydınlatan üç meşale halinde parlamaya başlamıştır. Aynı devirde Avrupa karanlık bir cehalet ve kör bir taassup gecesinde bulunuyordu. Fatih II. Sultan Mehmed Han ise, kılıcı ile aldığı yerlere kafasıyla, ilim ve medeniyet ve vicdaniyle adalet ve hürriyet götürmüştür.